

„Entchristlichung“ — spozna lahko vsak. — Iz tega raste emancipacija mesá. To kažejo brez ovinkov Mormoni v Utahu severne Amerike. Še grše pa je mesenost razsajala 1535. leta pri pornokratih (πορνεία — Unzucht), kakoršni so bili Ivan Bokeld (Bockelsohn), Bernard Knipperdolling itd., glavarji v Münsteru, kjer so ženske, ki niso njihovim željam stregle, življenje zgubile. — Tako se je godilo tudi 1792—1796. leta na Francoskem, kjer so nesramnice državne penzije dobivale, pobožne nune in njih nedolžne učenke pa pod guilotino tirane bile. Kaj se pa dandanes godi po svetu, gledite le v velika mesta, pa tudi v nektera manjša. Sapienti sat! Dixi.

Politične stvari.

Štajarski glas o direktnih volitvah na Štajarskem.

„Slovenski Gospodar“, čegar načelo je isto kakor „Novicam“, piše v 17. listu pod naslovom: „Naše misli zastran direktnih volitev“ med drugim tako-le:

„Ni nam danes namen, volilni nagovor napisati; povemo le, kar je dozda (na Štajarskem) velika napaka pri volitvah bila, da namreč volilnih odborov nismo imeli, kateri bi bili kašipot zbeganemu ljudstvu, ktero si samo pomagati ne more. Za srečen uspeh prihodnjih direktnih volitev je treba v vsakem volilnem okraju sestaviti odbor modrih in delalnih mož, ki bodo vse storili, da se volitev srečno izvrši.

Odborov prvo, poglavitno delo bode, postaviti za okraj kandidata, ki največ zaupanja pri volilcih ima. Pri izbiranju kandidata bodi povsod ravnilo: ako le mogoče, deželnega poslanca tudi za kandidata v državni zbor postaviti. Le če bi kateri morebiti popolnega zaupanja v dotičnem okraju ne imel, naj se poišče drug, zanesljiv mož. Da so pa deželni poslanci ob enem tudi državni poslanci, je priporočati zato, ker bi se sicer pri direktnih volitvah lahko prigodilo, da pride v državni zbor mož, ki v političnih, državnopravnih rečeh drugače misli, kakor deželni poslanci, kar bi bilo nevarno in pogubno.

Govori se po časnikih*) tudi o nekem „osrednem (centralnem) volilnem odboru“, kateri bi za vse slovenske okraje kandidate postavil. S tem predlogom se ne moremo sprijazniti, in sicer zato ne, ker je v vsakem okraju dovolj politično zrelih mož, da si izberejo kandidata, ki jim najbolj sodi, osredni odbor pa v posamesnih okrajih sam le malo ali prav nič storiti ne more, da nasvetovanemu kandidatu k zmagi pripomore. Če pa še osrednji odbor, kakor se je to žalibog že zgodilo, kandidata nasvetuje, kateri dotičnemu okraju všeč ni, ali pa celó nasproti dela nasvetovanemu kandidatu,***) napravi že iz začetka razpor, ki ima vsikdar žalostne posledice. Naj se osredni odbor za vso Slovenijo osnuje, kandidatov pa naj ne imenuje, marveč sprejme vsacega, ki si ga dotični okraj sam postavi. Osrednemu odboru pripadalo bi pa važno delo, da skrbi o pravem času okrajnim volilnim odborom za tiskovine, oglase, poduke ali tudi za potrebne stroške; da odgovarja na stavljena vprašanja in daje potrebne nasvete. Okrajni odbori naj bodo, kolikor je to mogoče, na središču vsakega volilnega okraja; središče si naj domoljubi sami

*) Edino le v „Narodu“ in v „Soči“.

**) Tako prikazen smo doživeli le na Štajarskem pod vodstvom dr. Vošnjakovim in dr. Zarnikovim.

izberó. Kjer so politiška društva, se bo gotovo vse storilo, kar je potrebno, da ljudje izvedó, za kaj da gré in koga je treba voliti.

Eno stvar naj še na koncu omenimo. Mnogoletne ustavne homatije so rodile pri nas kakor po drugod nekako otrpnost in malomarnost, ker se vrh mnogokratnih volitev stvar k dobremu obrnila še ni. Ljudje so vednih volitev do grla siti ter pravijo: „Čemu bi še volili, saj je vse zastoj!“ Prijatelji, nikar tako ne govorimo! V Avstriji gre že več let sem za to, da si pridobijo posamesne dežele več pravic, tako, da bode vsak narod proti potujčevanju zavarovan, da vživa katoliška cerkev popolno svobodo, da si dežela vso upravo tako uravná, kakor se njenim razmeram najbolj prilega. Temu nasprotujejo ustavaki, ki hočejo iz Dunajskega drž. zbora zapovedovati deželam in narodom, katoliški cerkvi, šoli in vsaki človeški družbi. Vojskuje se federalizem s centralizmom. Boj med federalizmom in centralizmom se pa ne dá naenkrat skončati, — skončal se sploh poprej ne bo, dokler se ljudje ne zavedó, da je res najboljša, kar federalisti hočejo, da so namreč dežele in narodi v njih v vseh, javno življenje zadevajočih stvaréh samostalni, ne pa podvrženi državnemu zboru, v katerem slučajna večina odločuje v najvažnejših rečeh. Ta zavednost se je v novejšem času na vse strani tako razširila, da je pri vsej enostranosti nove volilne postave mogoče zmagati federalistom. Na naši strani bode odslej več poslancev iz Galicije, vsi oni namreč, katerih najnovejši minister dr. Ziemalkovski ne zapelje na krivo pot. — V državni zbor pridejo tudi, kakor vse kaže, vrli Čehi, da pomagajo zmagati centralizem. Tirolci in Predarlčani so naši zvesti zavezniki. Dalmatinci še sicer zdaj pobirajo stopinje za ustavaki; toda upati smemo, da sedanji Dalmatinski poslanci več voljeni ne bodo, ker so vsled svojega krivega postopanja občno nevoljo v domovini izbudili. — Zaveznikov imamo slednjič po vseh drugih nemških deželah, katerih bode gotovo vsaka vsaj nekoliko federalistov ni toraj nemogoča stvar.

To čutijo tudi naši nasprotniki — centralisti, zatoraj delajo na vse kriplje, da si zmago zagotovijo. In v taci razmerah bi mi zdaj roke križem držali? — Nikogar motiti ne sme, da je postava direktnih volitev najviše potrjenje dobila. S tem ni rečeno, da mora odslej pri tem ostati, kar so ustavaki sklenili. Deputacija Mariborčanov, ki so se med drugim tudi za potrjenje direktnih volitev na Dunaj zahvalit šli, so rekli cesar blizo tako-le: „Upam, da se bode po volilni preuredbi pot našla do poravnania in sprave, in nič bolj ne želim, kakor da bi volilna preuredba Avstriji v blagor služila“. S tem pripoznava vladar, da je poravnania in sprave med narodi in deželami potreba, v tem ko si centralisti domišljujejo, da nastopijo po direktnih volitvah gospodstvo za ves bodoči čas!“ —

Kako nemški ustavaki delajo na Štajarskem, dokazuje isti list „Slov. Gosp.“ v dopisu iz Ptujja, v katerem piše: „Velikonočni pondeljek je imelo naše politično-gospodarsko društvo občni zbor. — Društveni odbor je bil povabil k skupščini našega poslanca gosp. Hermana, kteremu je tako prilika bila dana, poročati volilcem o svojem delovanju v deželnem zboru. — Ko je društveni prvosednik skončal svoj nagovor, poprime besedo g. Herman. Komaj pa nekoliko minut čisto mirno in objektivno o rečeh, ki so sploh znane in tudi v slovenskih listih že mnogokrat popisane bile, govori, vstane politični komisar gosp. Rupnik in reče brez vsake poprejšnje opazke ali kakega ugovora: „Društvo“ (reči bi bil moral: skupščina) je

razpuščeno!" Kot razlog temu je navedel, da g. Herman kot gost pravice nima v skupščini govoriti!! — Tega pa niti društvena postava, niti pravila Šentlovrenškega društva ne branijo, kakor tudi po drugod nikjer politiška gosposka ne ugovarja, ker ugovarjati ne more, ako neud s privoljenjem prvosednika besedo v skupščini povzame. Gosp. komisar se je potem še z drugimi ugovori skušal zagovarjati. Rekel je, da se v „gospodarskem“ društvu o političnih rečeh govoriti ne sme, kar je pa očitno krivo, ker je omenjeno društvo „politično-gospodarsko“. — Izgovarjal se je tudi še z družimi puhlimi frazami, kar je kazalo, da vse to je bilo napleteno le zato, da bi se g. Herman ošvigal, ki je liberaluhom najhuji trn v peti.

Naši dopisi.

Iz Savinske doline 25. aprila. — (*Volitve in druge bolečine.*) Kakor ona strupena kača, koja je znana pod imenom „boa constrictor“, se oklene celó okoli lêva, da ga zaduši, tako namerava v Mariboru sestavljeni volilni odbor — skupščina najhujih zagrizenih nemčurjev — slovenski Štajar okleniti, da bi pri direktnih volitvah zmagali kandidatje narodu našemu nasprotni. Gotovo, da najhujo borbo bomo mi Slovenci v doljnem Štajerji imeli! Reuter je neki dobil zato krmilo v roke. Zato je treba, da se za slovensko Štajarsko stran brž ustanovi volilni odbor, ki si osnuje podružnic po posamesnih okrajih, s katerimi je v neprestani dotiki in razgovoru! Misel „Slov. Nar.“, ki se večidel ziblje v nepraktičnih iluzijah, da bi v Ljubljani se za vse slovenske dežele ustanovil centralni volilni odbor, ki bi vodil vse volitvi, je blizo to, kakor da bi kdo predlagal, naj se kar za vse slovanske dežele Avstrijske ustanovi glavni odbor. Kakor to, je uno glava — brez rók. Pri volitvah je delalnih močí v vsacem kotu potreba; one vedó, kaj je najbolj treba; od njih in samo od njih je odvisen srečen izid. Komando dajati od kakega oddaljenega središča je blizo to, kakor je nekaj bilo v Avstriji, ko je „Hofkriegsrath“ iz Dunaja vodil vojske na Laškem itd. Isto taka neplodna ideja „Narodova“ bila je ta, ki jo je sprožil enkrat, naj bi se za vse slovenske dežele osnovala gospodarska (kmetijska) družba. „Narod“ ne vé nič o tem, da se državne subvencije za pospeh različnih razdelkov kmetijskih dajejo posamesnim deželam po različnih potrebah teh dežel, in da ravno to, da imajo kmetijske družbe od časa Potockovega ministerstva razdelitev teh subvencij v svojih rokah, dandanes veliko veljavo daje družbam gospodarskim. Ko bi „Narod“ kaj pojma imel o praktičnih potrebah naše dežele, bi se bil vzdignil zoper sklep družbe naše kmetijske, po katerem so se za popotne učitelje kmetijstva, vinstva, sadjereje, živinoreje, gozdarstva itd. izbrali dr. Wilhelm, prof. Schmirger, Baumgartner, Göthe, dr. Klingan in drugi, ki vsi ne znajo slovenskega jezika, ki so tedaj toliko kakor nič za slovenske okraje! Zahtevati bi moral z ostro besedo, naj se tudi Slovencem na Štajarskem naklone koristni poduk iz državnega denarja po učenikih, ki slovenski predavajo nauk; al — kakor smo rekli — „Narod“ se ziblje le v fantazijah, a ne vidi tega, kaj so dejanske potrebe in kako se jim zadostiti more in bi se jim zadostiti moralo. Domá, domá nam je treba delati, dokler so nam okoliščine tako nemile, da o združeni Sloveniji nimamo več nego le — Kozlerjev lepi zemljevid. — Naj konečno bralcem „Novic“ povem še to, kako bridko nas je zbolelo to, da v Celje na mesto pokojnega opata Vodušeka, ko smo nadejali dobiti možá Slovencem milega, dobimo bivšega voja-

škega kaplana g. Wretschko-ta. Imé Wretschko je že program sam po sebi!

Iz Senožec 27. aprila. (Zima), ktera že 3 noči in tretji dan razsaja, je strašansko škodo napravila po drevji in po njivah. Prav tak pogled ima naš svet in tak mraz imamo, kakor o božiči. Kolikor tičjih jajčic je bilo navaljenih, in kolikor tičkov tudi že izvaljenih, vse je poginilo — zmrznilo; tudi tice na gnezdih urijoče se dobijo zmrznjene. Šinkovci, strnadi, tašce, penice itd. vse so šume in gnezda popustile in silijo v poslopja; kósi so jo odrinili večidel na Primorsko, kjer ni niti snega niti zime. Črta med Primorskim, eno uro hodá od tukaj, in med Kranjskim je z belim sneženim pasom tako očividno zaznamovana, kakor da bi jo videl na zemljovidu: na Primorski strani ni nič snega, tukaj na Kranjskem je pa svet Sibiriji podoben; vse leži pod dve pedi debelim snegom, vse mora poginiti, kar je zunaj zarad mraza in glada; vsaj milih tičkov naj se usmili, kdor more in kakor more. Goveda so imela že dobro pašo, a zdaj stradajo domá, ker ni piče. Bog vedi, od kod nam doide kaka pomoč ali saj pride tolažilo. Sadjerejcu, kteremu je vse mlado drevje vničeno, menda od nikodar. Žito zimsko že v klasji, vse leži pod debelim snegom. Danes popoldne se je vendar razjasnilo, vsegamogočni obvari nas jasne noči! Ako še to perje, kar ga je po sadnem drevji in po šumah ostalo, pomrzne in se zdrobí, kdaj bo potem zopet zeleno? Stari naš pregovor je pa resničen, da zima se mora izbešniti, če ne prej pa slej! — in taka je, bodi Bogu potoženo, sedaj: o božiču in o sv. Antonu smo se sončili, a sedaj se moramo za pečjo tiščati, mesto da bi kmetovali.

Sv. Ivan na Pivki 24. apr. (Presrečno zahvalo) izrekam v imenu šolske mladine sl. c. kr. kmetijski družbi za lepo zbirko vrtnarskega orodja, ktero je naši šoli darovala. Prejeli smo 2 lopati, 1 kramp, 2 matiki, 1 matičico, 1 sekirico, 2 žagi, 2 noža, 1 cepivno dleto, 2 zareznička, 1 strguljo, 1 lopatico za presajati rastline, 1 vrtno škarje, 1 gosenciške škarje, 1 obiralnik in 1 vrstico za meriti. — Pri tej priliki se tudi zahvaljujem sl. deželnemu šolskemu svetu, ki je tudi naši šoli 12 krasno koloriranih tabel „jedljive in strupene gobe“ nakloniti blagovolil.

Josip Benedek, učitelj.

Iz Prema na Notranjskem 15. aprila. — Prejmite drage „Novice“ iz naše priproste vasice kratek dopis, da izveste, kakošne homatije da se pri nas godé. 15. dne t. m. smo imeli volitev župana in občinskih svetovalcev. Pošteni možje se k volitvi snidejo v šoli. Kmalu pa pride gosp. učitelj F. Kete, kterege je naš prejšnji župan J. Ž. najel za volilnega predsednika, nekega družega pa za pisarja. Volitev se prične. Volilci pa so se še popred zmenili, koga bodo volili za župana. Po dogovoru volijo poštenega rodoljuba gosp. A. F. Zdaj pa stopi na noge učitelj, ter začne razsajati in po mizi tolči, kričé: kaj! njega hočete imeti?! in vrh tega še nas poštene kmete začne zmirjati in nam priimke dajati! — V razjasnilo te grde dogodbe izvedite, drage „Novice“, da se prejšnji župan še bolj drži županijskega stola kakor smola prstov, in da zato je najel nemčurskega učitelja, da je prišel volitev zmešat, da bi vsaj sin županov se vsedel na očetov prestol. Al gorjé ubogi soseski! Že stari župan je bil slab predstojnik, računa že 4 leta ni dal, poti so vse zanemarjene! Zato se moramo potegniti za pravico, da dobimo dobrega župana, ne pa krčmarja, ki gleda le na svoj žep. Vas, gospod učitelj, pa očitno vprašamo: od kod imate Vi pravico, ko smo se k volitvi zbrali, nas zmirjati in nam očitati, da smo toliko in toliko dolžni? Ali ne veste, da Vi za nas še ne vinarja plačali niste in ga tudi ne bote. Če